

A háború családtag

Jászberényi Sándor fotóiról

War is Family

Jászberényi Sándor hivatalos tumblr-jének címe

A háború rendkívül messze van tőlünk. Magyarországon területén 58 éve nem voltak emberi áldozatokkal járó, nemzetközi hadműveletek. Az Irakban és Afganisztánban szolgáló magyar csapatok munkája, már földrajzi okokból is, távolinak és megismerhetetlennek tűnik.

A háború családtag. Ott van velünk minden este a nappaliban, amikor közösen nézzük a híradót, velünk utazik a buszon, amikor, csak hogy elúzzuk valamivel az unalmat, és elűssük az időt, ránézünk a hírekre a telefonunkon.

Jászberényi Sándor képei nem akarják megváltoztatni a háborút, hanem közelebb akarják hozni, hogy a világunkat folyamatosan változtató folyamatokkal szó szerint képbe kerüljünk. Ezek a képek a fotó dokumentarista, bizonyító erejét használják fel, hogy a szemlélő minél jobban megismerje a történeteket, lássa, amit ő látott. Ezeknek a képeknek nincsen képzőművészeti értékük, és nem is lehetne. Ha megkomponáltak lennének, ha arányosan, a portré- és tájképfestészet hagyományait követve készülnének, nem-hogy nem érnének többet, hanem veszítenének is valamit; kíméletlen őszinteségüket. Ezeket a képeket nem lehet narratívába rendezni. Nem tudjuk valamilyen szép mesével vagy teleológiával feledtetni, hogy mit ábrázolnak, a nyers leírás (maga az ekphrasis) fejt ki a legnagyobb hatást.

Négy kisgyerek játszik egy körhintán, a háttérben vasbeton romok, dőlő oszlopok és pálmafák. A kompozíció furcsán kiegyensúlyozott, annak árán, hogy az egyik kislány alig észrevehető a képen, arcát teljesen eltakarja az előtte álló lány, csak pink pulóvere jelzi, hogy ott kell lennie valahol a takarásban. Lehetne allegóriaként olvasni a jelenetet, a múlt romhalmazán békét teremtő új generációként értelmezni, de a kép ellenáll ennek a közhelyes olvasatnak. Az arcokon semmi sincs a reményből, csak valami furcsa erőlködés látszik, talán a rozsdás, görbült vasat akarják mozgásra kényszeríteni.

Nevetve emeli fel egy fiatal fiú a gépfegyverét, és céloz vele a kamerába. Mozdulata talán fenyegető lenne, ha nem volna ennyire ügyetlen, ha nem érződne rajta, hogy ez a helyzet számára legalább olyan kényszeredett és szokatlan, mint nekünk. A kép párján egy arcát eltakaró fegyveres áll büszkén a sivatagban. Elnéz a fényképezőgép felett, hogy a saját magára kényszerített hős katonátoposzában tetszelegve a messzeséget kémlelhessen, ellenségek után kutatva.

Gázálarcos katonák állnak egy téren, körülöttük füsttől szürke a levegő. Habár nyugodtan állnak, alakjukban van valami fenyegető: arcuk helyett maszkokat látunk, a gépesített haditechnika szimbólumait.

Az út szélén töltényhüvelyek hevernek a porban, a háttérben tankok és egy munkagép, ami talán a romokat takarítja. Már a munka vége felé járhat, a harcok hevességére nem utal semmi, úgy tűnik, mintha a sivatagban nem volna mit elpusztítani, hogy romjaiból mementó válhasson. A holttesteket (ha voltak) elszállították. Egyetlen intó jel maradt: egy golyó ütötte lyuk egy KRESZ-táblán.

Egy másik képen egy kisfiú mosolyog a kamerába. Orra alól vörös forra-

68

dás indul vízszintesen arca jobb oldalán, és egy elágazás után kis kanyarral fejeződik be a szeme határánál. Tolakodóan közel van minden: fehér fogai, résnyire szűkült szeme, amiben alig lehet kivenni szembogarát, és a sebhely, amiről nem tudjuk levenni a szemünket, bármennyire nem akarjuk is nézni.

Gárdonyi László

69

70

